

پیشگفتار ناشر

«اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»

خداوند همان کسی است که دریا را مسخر شما گردانید تا کشتی‌ها به فرمانش در آن حرکت کنند و بتوانید از فضل او بهره گیرید .

سوره جاثیه آیه 12

گرچه یک سوم مرزهای کشور ، مرزهای دریا بوده و به همین دلیل باید ایران را کشوری صاحب دریانوردی و علوم دریایی دانست، اما به دلایل گوناگون اجتماعی و فرهنگی، این عرصه دست کم در هزار سال گذشته چندان مورد وثوق اجتماعی و حتی حکومتی نبوده، با فقر دانشی و تحقیقاتی دست به گریبان بوده است. تنها در چند سال اخیر به تدریج مردم مناطق داخلی ایران متوجه اهمیت دریا و سبد غذاهای دریایی شده، گستره وسیع موضوعات پژوهش دریایی محققین را متوجه خود ساخته و صنایع دریایی جانی دوباره گرفته‌اند که البته این خود جای خرسندی دارد.

با مروری بر تاریخ درمی‌یابیم دریا و دریانوردی هیچگاه اولویت اصلی ایرانیان نبوده است. مثلاً گرچه هخامنشیان نیروی دریایی عظیمی داشتند، اما این نیرو متشکل بود از مصری‌ها، فنیقی‌ها، قبرسی‌ها و ساتراپ‌نشین‌های یونانی.

اشکانیان نیز اصولاً تمایلی به دریا نداشتند. ساسانیان اما با احداث بنادر و صنایع دریایی، سعی در شکوفایی دوباره عصر هخامنشی داشتند اما چندان موفق نشدند. در دوران صفوی اقداماتی در زمینه احیای دوباره دریانوردی انجام شد اما هرگز به کارایی لازم نرسید. نادر شاه افشار نیز دست به سلسله اقداماتی زد، زندیان و قاجاریان نیز همین گونه، اما ره به جایی نبرده و به دور از تعصب باید گفت در عمل هرگز ایرانیان بر دریاها حکم‌فرما نشدند.

در دوران معاصر با توجه به اهمیت روز افزون دریا و بخصوص منطقه استراتژیک خلیج فارس، اقداماتی در زمینه تحقیقات علوم دریایی (زیست - پزشکی دریایی، مهندسی دریایی، دریانوردی و ...) ساخت و تجهیز بنادر و نیز ساخت کشتی‌ها انجام گرفته و ارتباط مردمان نواحی داخلی فلات ایران با دریا بیشتر شده، اما با حضور در کنار دریا و گذران اوقات فراقت در سواحل، نمی‌توان گفت این جامعه، یک جامعه دریایی است.

به بیان دیگر:

❑ هیچ‌یک از شهرهای ساحلی ما جزء شهرهای صنعتی و کلان محسوب نمی‌شوند.
❑ سفرهای دریایی در ایران رواج نداشته و تبلیغ نمی‌شوند.
❑ بنا بر آمارهای رسمی مصرف سرانه غذاهای دریایی در کشور پایین‌تر از سطح جهانی است.

❑ عدم اقبال و موفقیت در ورزش‌های آبی در کشور.

❑ تعداد بالای غرق شدگان در کشور و ناآشنایی عموم مردم به فنون شنا
با اندک تاملی در مورد نکات ذکر شده می‌توان به این نتیجه رسید که جامعه ایرانی یک جامعه دریایی محسوب نشده و علی‌رغم مرز دریایی گسترده، عمومیت مردم و حتی دانشمندان از این حوزه پر اهمیت غافل مانده‌اند.

نیروی دریایی سپاه در تحقق فرمایش مقام معظم رهبری و فرمانده معظم کل قوا مبنی بر اینکه «اهمیت دریا برای هر کشوری یک فرصت بزرگ برای حفظ منافع ملی است.» و با رویکردی دانشی و در راستای اشاعه فرهنگ دریایی، شناخت بیشتر دریا و مناطق دریایی، آشنایی با مخاطرات دریایی در حوزه «طب سطحی و زیر سطحی»، معرفی فناوری‌های نوین در ناوبری دریایی و مهندسی دریا، اقدام به انتشار یک مجموعه کتاب با عنوان «کتاب دریا» کرده است که امیدواریم در شناخت هرچه بیشتر دریا و دریانوردی به هموطنان عزیز مؤثر واقع شده و این حرکت زمینه‌ای باشد در جهت رشد و ارتقای دانش دریایی فرزندان این مرز و بوم.

والسلام

معاونت دانش و پژوهش ندسا